

ממלכת כהנים - מדינת ישראל בהגותו של הרב ח"ד הלוי

הרב ח"ד הלוי קבע שבמדינת ישראל ראוי שיהיה **ממשל דמוקרטי**, משום הערכים האנושיים-אוניברסליים הגלומים בו: שוויון לכל בני האדם, חופש הבחירה, דאגת השלטון לכל נתיניו. הוא תמך בזכות כלל האזרחים לבחור ולהיבחר, ואף קרא להעדפה מתקנת בבחירת נשים לתפקידי שררה. הוא מזכיר את החובה של כל אחד לבחור על פי דעתו ומצפונו, ואת החובה הנוספת של נבחרים לציבור להצביע על פי הצרכים של שולחיהם. השילוב בין יהדות לדמוקרטיה נמצא במושג 'מדינת חוק' על פי ההלכה שטבע. העקרון של תורה מצומצמת עם עקרונות אמיתיים ונצחיים, מחייב הקמת מדינת חוק שנבחרה ומושליה מנהלים אותה על פי צרכי המדינה והחברה באופן שלא יסתור את עיקרי התורה. על החוקים שמחוקקת מדינת החוק על פי ההלכה מוטלות שתי מגבלות חקיקה: (1) החוקים צריכים לנבוע מחקיקת המדינה עצמה, ולא שיהיו מועתקים ממדינות אחרות (שימור חוקים עותמניים ובריטיים); (2) המדינה לא תחוקק חוקים הנוגדים את ההלכה. הוא האמין שרוב העם בישראל אינו מתנגד ליהדות וכי אף אחד לא רוצה לחוקק חוקים אזרחיים שנוגדים את עיקרי התורה. הוא העלה חלק מחוקי המדינה לחשיבות של חוקי התורה. הוא קבע שכולם שווים בפני החוק ושחלה חובה להשמע לחוק ולקיים פקודה, כל זמן שאינם סותרים עקרון מן התורה.

לדעתו של הרב ח"ד הלוי, תפקידה של **מערכת המשפט** הוא בראש ובראשונה להורות לעם את הדרך הנכונה, להשכיך שלום בין אלה המפריים את הסדר החברתי, ולהעניש את הפושעים הסרים מדרך הישר. הוא טען שמערכת המשפט הטובה ביותר לא תהיה יעילה בהשגת מטרת המשפט אם החוקים לא יהיו מסורים בידי חבר שופטים ראויים ונאמנים. השופט והדיין, כמו כל ממלא תפקיד בכיר, צריכים להיות בעלי תכונות הדומות לתכונותיו של משה רבנו: חכמה, ענווה, יראה, שנת-ממון, אהבת אמת, אהבת הבריות, בעל שם טוב. מהחשיבות הרבה שהוא מייחס לתכונותיהם, חינוכם ואישיותם של השופטים והדיינים, ברור שהוא רצה בשופטים יוצרים ומחדשים ולא בשופטים פורמליסטים. לשיטתו, מוטלת על הגוף הממנה שופטים אחריות רבה לבחירת השופטים הראויים גם לבתי משפט ממלכתיים וגם לבתי דין דתיים. על בוחרי השופטים לפעול ללא משוא פנים ולהקפיד למנות את מי שישפוט משפט צדק. לאחר שמוינו ונבחרו, המינוי לתפקיד של כל השופטים והדיינים במדינת ישראל נעשה רשמית על ידי נשיא המדינה, ויש בכך יש משום הענקת הסמכות הרשמית מטעם המדינה לכל השופטים והדיינים. במדינת ישראל צריכה להיות לדעתו מערכת משפט כפולה: אחת לענייני החברה והמדינה, שתתבסס על חוקי הכנסת; והשנייה לענייני דת ואמונה, שתתבסס על חוקי הדת של כל אחת מהדתות בישראל. שתי מערכות המשפט תהינה עצמאיות, ומאורנות במבנה דומה, על פי המתכונת שנקבעה בתורה: בכל עיר יהיה לפחות בית דין קטן של שלושה שופטים; בכל מחוז יהיה בית דין רחב יותר עם עשרים ושלושה שופטים; בית המשפט העליון יהיה בהרכב רחב. בנוסף לכך הוא קובע גם בית דין לערעורים, שלא נמצא בתורה. הוא רואה במשטרה חלק ממערכת המשפט כאוכפת חוק. השוטרים הם "שופטי שדה" או "שופטי משנה" – הם קובעים מי עובר עבירה, יש להם סמכות להטיל קנס ולעצור חשודים, והם הגורם המוציא לפועל פסקי דין. הוא מוצא יתרון רב בבוררות (שתתקיים על ידי שופטים אך לא בבתי המשפט, או על ידי איגודים מקצועיים), משום שבכך מוגשמת מטרת המשפט כמורה הדרך של החברה, וכן משום שזהו תהליך יותר קצר.

המרחב הציבורי במדינה צריך להיות יהודי ומאפייניו העיקריים יהיו השבת - כיום מנוחה ממלכתית, הכשרות בצה"ל ובמוסדות ציבור - כגורם מאחד את כל רבדי העם, והמשפחה - ריכוז רישום הנישואין ברבנות (כולל נישואין אזרחיים), אך הוא יכול גם מאפיינים לאומיים כמו צפירה לזכר החללים.

לדעת הרב ח"ד הלוי, על ההנהגה לנהוג **בממלכתיות** ולהעדיף את האינטרסים הציבוריים על פני כל אינטרס קבוצתי אחר, וכל אזרחי המדינה צריכים לנהוג בממלכתיות כדי לחזק את האחדות בישראל.

הייעוד של מדינת ישראל כמדינת מופת שומרת הברית, שבה עם סגולה הפועל להפצת המסר האלוהי בעולם, היא משימה קשה ואינה מתבסס על זכויות יתר; ביהדות אין שמץ של גזענות לדעתנו, וגם במדינת ישראל אין לה מקום. מתוקף הברית בין ישראל לקב"ה יש לעם ישראל זכות על ארץ ישראל, אך החזקה על חלקי הארץ נתבסס על התיישבות, אחיזה בקרקע וקיום מצוות; אחזקת שטחים בכיבוש צבאי או בתוקף חוק לא מקנה חזקה על חלקי ארץ.

הרב ח"ד הלוי היה **שולל גולה** מובהק: הוא ראה בגולה עונש על אי-קיום מצוות, וקבע שהיא הביאה חורבן על עם ישראל. הוא דרש מכל היהודים בגולה לעלות ולהתיישב בישראל ולתרום לתקומתה ולביטחונה, והאמין שבישראל היהודים יהיו בטוחים יותר מאשר בחו"ל.

ביחסים **בין ישראל לעמים**, הוא צידד במדיניות ניטרלית והעריך שכפי שמדינות העולם עזרו להקמת מדינת ישראל, הם יתמכו בה ויסייעו לה אם יראו בה מדינה ששומרת על הברית עם הקב"ה. הוא ראה כמשימה של הממשלה לשאוף לשלום שיבוא מתוך עוז ישראלי, וקבע שזכותה להחליט על הסכמים ופשרות בינלאומיים (כולל החזרת שטחים) מתוקף הסמכות שההלכה מעניקה לממשל המדיני.